Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 14ης Νοεμβρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διαδικασίες αφερεγγυότητας – Κανονισμός (ΕΚ) 1346/2000 – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Διεθνής δικαιοδοσία – Αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως – Αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας»

Στην υπόθεση C-296/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Varhoven kasatsionen sad (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Βουλγαρία) με απόφαση της 12ης Μαΐου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Μαΐου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Wiemer & Trachte GmbH, υπό εκκαθάριση,

κατά

Zhan Oved Tadzher,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο του εβδόμου τμήματος, προεδρεύοντα του τετάρτου τμήματος, K. Jürimäe (εισηγήτρια), K. Λυκούργο, E. Juhász και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: R. Schiano, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Μαΐου 2018,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

– η Wiemer & Trachte GmbH, εκπροσωπούμενη από τους A. Ganev, S. Simeonov και V. Bozhilov, advokati,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin καθώς και από τις G. Koleva και M. Heller,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 28ης Ιουνίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3, παράγραφος 1, του άρθρου 18, παράγραφος 2, καθώς και των άρθρων 21 και 24 του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας (ΕΕ 2000, L 160, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Wiemer & Trachte GmbH, εταιρίας υπό εκκαθάριση, και του Zhan Oved Tadzher με αντικείμενο την επιστροφή εκ μέρους του δευτέρου χρηματικού ποσού που του μεταφέρθηκε από τον τραπεζικό λογαριασμό της Wiemer & Trachte χωρίς τη συγκατάθεση του προσωρινού συνδίκου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1346/2000

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 και 6 έως 8 του κανονισμού 1346/2000 ορίζουν τα εξής:

«(2) Η καλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς απαιτεί να λειτουργούν αποτελεσματικά και αποδοτικά οι διασυνοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας και είναι αναγκαία η έκδοση του παρόντος κανονισμού για την επίτευξη του στόχου αυτού, ο οποίος εμπίπτει στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις κατά την έννοια του άρθρου 65 [ΕΚ].

[…]

(6) Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιορίζεται σε διατάξεις που διέπουν την αρμοδιότητα για την έναρξη διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις δικαστικές αποφάσεις που απορρέουν άμεσα από τις διαδικασίες αφερεγγυότητας και έχουν στενή σχέση με αυτές. Επιπλέον, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την αναγνώριση αυτών των δικαστικών αποφάσεων και του εφαρμοστέου δικαίου, οι οποίες επίσης ανταποκρίνονται στην προαναφερόμενη αρχή.

(7) Οι πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της [Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων (ΕΕ 1982, L 388, σ. 1)].

(8) Για να επιτευχθεί ο στόχος της βελτίωσης και της επιτάχυνσης των διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις, επιβάλλεται οι διατάξεις για τη δικαιοδοσία, την αναγνώριση και το εφαρμοστέο δίκαιο στον τομέα αυτό να συμπεριληφθούν σε νομοθετική πράξη [της Ευρωπαϊκής Ένωσης] δεσμευτική και άμεσα εφαρμόσιμη στα κράτη μέλη.»

4 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«1. [Διεθνή δικαιοδοσία] για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας [έχουν] τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη. Για τις εταιρίες και τα νομικά πρόσωπα τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι κέντρο των κύριων συμφερόντων είναι ο τόπος της καταστατικής έδρας.

2. Όταν το κέντρο των κύριων συμφερόντων του οφειλέτη ευρίσκεται σε κράτος μέλος, τα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους [έχουν διεθνή δικαιοδοσία] για την έναρξη διαδικασίας αφερεγγυότητας, κατ' αυτού, μόνον εάν έχει εκεί εγκατάσταση. Η διαδικασία αυτή παράγει αποτελέσματα μόνον έναντι των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που βρίσκονται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος.»

5 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Η κήρυξη της έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας από τα κατ' άρθρο 3 [έχοντα διεθνή δικαιοδοσία] δικαστήρια κράτους μέλους, αναγνωρίζεται στο έδαφος όλων των άλλων κρατών μελών μόλις αρχίσει να παράγει τα αποτελέσματά της στο κράτος έναρξης.

[…]»

6 Κατά το άρθρο 18 του ίδιου κανονισμού:

«1. Ο σύνδικος ο οριζόμενος από δικαστήριο [έχον διεθνή δικαιοδοσία] βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, δικαιούται να ασκεί εντός άλλου κράτους μέλους όλες τις εξουσίες που του απονέμει το δίκαιο του κράτους ενάρξεως, εφόσον δεν έχει κηρυχθεί σ' αυτό η έναρξη άλλης διαδικασίας αφερεγγυότητας ή δεν έχει ληφθεί άλλο αντίθετο ασφαλιστικό μέτρο λόγω υποβολής αιτήσεως ενάρξεως διαδικασίας αφερεγγυότητας στο εν λόγω άλλο κράτος. Δικαιούται μεταξύ άλλων, και επιφυλασσομένων των άρθρων 5 και 7, να μεταφέρει τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη εκτός του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται.

2. Ο σύνδικος ο διορισθείς από δικαστήριο [έχον διεθνή δικαιοδοσία] βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, δικαιούται, εντός των άλλων κρατών μελών, να επικαλείται δικαστικώς ή εξωδίκως, το γεγονός ότι, μετά την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, κινητά περιουσιακά στοιχεία μεταφέρθηκαν από το κράτος έναρξης στο συγκεκριμένο άλλο κράτος μέλος. Δικαιούται επίσης να ασκεί αγωγές πτωχευτικής ανάκλησης προς όφελος των πιστωτών.

[…]»

7 Κατά το άρθρο 21 του κανονισμού 1346/2000:

«1. Το ουσιαστικό περιεχόμενο της αποφάσεως περί ενάρξεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας και της τυχόν αποφάσεως διορισμού συνδίκου δημοσιεύονται, κατ' αίτηση του συνδίκου, σε όλα τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις ισχύουσες στο καθένα διατυπώσεις δημοσιότητας. Στη δημοσίευση αναφέρεται επίσης το όνομα του διορισθέντος συνδίκου και διευκρινίζεται εάν ο εφαρμοσθείς κανόνας [περί διεθνούς δικαιοδοσίας] είναι ο κανόνας του άρθρου 3, παράγραφος 1, ή του άρθρου 3, παράγραφος 2.

2. Ωστόσο, η υποχρεωτική δημοσίευση δύναται να επιβληθεί από κάθε κράτος μέλος στο οποίο ο οφειλέτης διαθέτει εγκατάσταση. Στην περίπτωση αυτή, ο σύνδικος ή κάθε αρμόδια προς τούτο αρχή του κράτους μέλους έναρξης της διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 1, λαμβάνει όλα τα μέτρα που είναι αναγκαία για να εξασφαλίσει τη δημοσίευση αυτή.»

8 Το άρθρο 24 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«1. Ο προβαίνων εντός κράτους μέλους σε εκπλήρωση παροχής προς όφελος οφειλέτη υποκείμενου σε διαδικασία αφερεγγυότητας η οποία άρχισε σε άλλο κράτος μέλος, ενώ θα έπρεπε να εκτελεσθεί προς όφελος του συνδίκου της διαδικασίας αυτής, ελευθερώνεται, εάν αγνοούσε την έναρξη της διαδικασίας.

2. Μέχρις αποδείξεως του εναντίου, η άγνοια της έναρξης διαδικασίας αφερεγγυότητας τεκμαίρεται, εφόσον η εκπλήρωση της παροχής έλαβε χώρα πριν από τις κατ' άρθρο 21 διατυπώσεις δημοσιότητας. Εάν η εκπλήρωση της παροχής έλαβε χώρα μετά τις διατυπώσεις αυτές, τεκμαίρεται, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, ότι ο εκπληρώσας τελούσε εν γνώσει της έναρξης της διαδικασίας.»

9 Κατά το άρθρο 25, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού:

«Οι αποφάσεις για τη διεξαγωγή και την περάτωση διαδικασίας αφερεγγυότητας οι εκδιδόμενες από δικαστήριο του οποίου η απόφαση περί ενάρξεως της διαδικασίας αναγνωρίζεται σύμφωνα με το άρθρο 16, καθώς και ο πτωχευτικός συμβιβασμός που εγκρίνεται από το δικαστήριο αυτό, αναγνωρίζονται επίσης άνευ ετέρου. […]

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για τις αποφάσεις που αποτελούν άμεση απόρροια της διαδικασίας αφερεγγυότητας και εντάσσονται απευθείας σ' αυτήν, και αν ακόμη εκδοθούν από άλλο δικαστήριο.

Το πρώτο εδάφιο ισχύει επίσης για τις αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων που λαμβάνονται μετά από την αίτηση έναρξης μιας διαδικασίας αφερεγγυότητας.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001

10 Το άρθρο 1, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1), ορίζει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Δεν καλύπτει ιδίως φορολογικές, τελωνειακές ή διοικητικές υποθέσεις.

2. Εξαιρούνται από την εφαρμογή του:

[…]

β) οι πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες·

[…]».

Το βουλγαρικό δίκαιο

11 Το άρθρο 17bis του Targovski zakon (εμπορικού νόμου) ορίζει τα εξής:

«1. Υποκατάστημα αλλοδαπού νομικού προσώπου το οποίο είναι εγγεγραμμένο στα μητρώα ΦΠΑ και έχει δικαίωμα ασκήσεως εμπορικής δραστηριότητας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιό του καταχωρίζεται στο εμπορικό μητρώο.

[…]

3. Τα ακόλουθα δεδομένα καταχωρίζονται στο μητρώο:

[…]

3) τα δεδομένα που προέρχονται από όλες τις αποφάσεις του πτωχευτικού δικαστηρίου, οι οποίες καταχωρίζονται στο μητρώο στο οποίο έχει καταχωρισθεί το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο, καθώς και, κατά περίπτωση, από τις αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 759, παράγραφος 1, και στο άρθρο 760, παράγραφος 3·

[…]

5. Η καταχώριση των δεδομένων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, στοιχεία 2, 3 και 4, μπορεί να πραγματοποιηθεί και αυτεπαγγέλτως βάσει κοινοποιήσεως του μητρώου άλλου κράτους μέλους της Ένωσης στο οποίο έχει καταχωρισθεί το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο, η οποία λήφθηκε μέσω του συστήματος διασυνδέσεως των μητρώων των κρατών μελών.»

12 Κατά το άρθρο 15 του Zakon za targovskia register (νόμου περί εμπορικού μητρώου):

«1. Η εγγραφή, η διαγραφή και η δημοσίευση μπορούν να δηλωθούν:

1) [...] από τον έμπορο ή το μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικό πρόσωπο·

2) [...] από τον νόμιμο εκπρόσωπο·

3) [...] από άλλο πρόσωπο στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τον νόμο·

4) [...] από δικηγόρο στον οποίο δόθηκε ρητή εντολή σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τον νόμο περί δικηγόρων ενόψει αντιπροσωπεύσεως ενώπιον της υπηρεσίας.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Η Wiemer & Trachte GmbH είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης με έδρα στο Ντόρτμουντ (Γερμανία). Με απόφαση της 10ης Μαΐου 2004, το Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) διέταξε την καταχώριση στο βουλγαρικό εμπορικό μητρώο ενός υποκαταστήματος της Wiemer & Trachte στη Βουλγαρία.

14 Με διάταξη της 3ης Απριλίου 2007, το Amtsgericht Dortmund (ειρηνοδικείο Ντόρτμουντ, Γερμανία), στο πλαίσιο της κινήσεως διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά της Wiemer & Trachte, όρισε προσωρινό σύνδικο και αποφάσισε ότι οι εκποιητικές πράξεις εκ μέρους της εταιρίας αυτής θα παράγουν αποτελέσματα μόνο με τη συγκατάθεση του συνδίκου. Η πρώτη αυτή διάταξη καταχωρίσθηκε στο γερμανικό εμπορικό μητρώο στις 4 Απριλίου 2007. Με δεύτερη διάταξη, η οποία εκδόθηκε στις 21 Μαΐου 2007, και καταχωρίσθηκε στο μητρώο αυτό στις 24 Μαΐου 2007, το εν λόγω δικαστήριο επέβαλε στη Wiemer & Trachte γενική απαγόρευση διαθέσεως των περιουσιακών στοιχείων της. Με τρίτη διάταξη, η οποία εκδόθηκε την 1η Ιουνίου 2007 από το εν λόγω δικαστήριο, η περιουσία της εταιρίας υπήχθη σε διαδικασία αφερεγγυότητας. Η τρίτη αυτή διάταξη καταχωρίσθηκε στο εν λόγω μητρώο στις 5 Ιουνίου 2007.

15 Στις 18 και 20 Απριλίου 2007, τα ποσά των 2 149,30 και 40 000 ευρώ, αντιστοίχως, εμβάσθηκαν από τον λογαριασμό της Wiemer & Trachte στην τράπεζα Obedinena Balgarska banka AD, μέσω του διαχειριστή του βουλγαρικού υποκαταστήματος της Wiemer & Trachte, σε λογαριασμό στο όνομα του Z. O. Tadzher, ως «δαπάνες ταξιδιού» και ως «προκαταβολή για επαγγελματικές δαπάνες», αντιστοίχως.

16 Ως εκ τούτου, η Wiemer & Trachte άσκησε ενώπιον του Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείου Σόφιας) αγωγή κατά του Z. O. Tadzher, υποστηρίζοντας ότι οι εν λόγω τραπεζικές συναλλαγές δεν παράγουν αποτελέσματα καθόσον πραγματοποιήθηκαν μετά την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας. Η ανωτέρω ζήτησε την επιστροφή στην πτωχευτική περιουσία των διαλαμβανόμενων στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως ποσών, πλέον νομίμων τόκων.

17 Ο Z. O. Tadzher υποστήριξε ότι το Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείο Σόφιας) στερούνταν διεθνούς δικαιοδοσίας για να εξετάσει την υπόθεση της κύριας δίκης και ότι το ποσό που αντιστοιχούσε στην προκαταβολή για επαγγελματικές δαπάνες, καθόσον δεν χρησιμοποιήθηκε, επιστράφηκε στη Wiemer & Trachte στις 25 Απριλίου 2007.

18 Η ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας απορρίφθηκε από το Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείο Σόφιας) καθώς και, σε δεύτερο βαθμό, από το Apelativen sad (εφετείο, Βουλγαρία). Με διάταξη της 28ης Ιανουαρίου 2013, το Varhoven kasatsionen sad (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο, Βουλγαρία) έκρινε ότι η αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της διατάξεως του Apelativen sad (εφετείου) ήταν απαράδεκτη και ότι η διάταξη αυτή, που αναγνώριζε τη διεθνή δικαιοδοσία του Sofiyski gradski sad (πρωτοδικείου Σόφιας) για να αποφανθεί επί της ουσίας της υποθέσεως, είχε καταστεί αμετάκλητη, έχοντας περιβληθεί ισχύ δεδικασμένου.

19 Το τελευταίο αυτό δικαστήριο έκανε δεκτή, επί της ουσίας, την αγωγή που άσκησε η Wiemer & Trachte. Ο Z. O. Tadzher άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής. Στις 26 Ιουλίου 2016, το Apelativen sad (εφετείο) εξαφάνισε την εν λόγω απόφαση και απέρριψε το αίτημα επιστροφής των διαλαμβανόμενων στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως ποσών ως αβάσιμο και αναπόδεικτο.

20 Συνεπώς, η Wiemer & Trachte κατέθεσε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Varhoven kasatsionen sad (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) κατά της αποφάσεως του Apelativen sad (εφετείου), υποστηρίζοντας ότι το άρθρο 24 του κανονισμού 1346/2000 δεν είχε εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης και ότι, ως εκ τούτου, ο Z. O. Tadzher δεν μπορούσε να ισχυριστεί ότι αγνοούσε την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας κατά της Wiemer & Trachte.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Varhoven kasatsionen sad (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 3, παράγραφος 1, του [κανονισμού 1346/2000] την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου έχει κινηθεί διαδικασία αφερεγγυότητας έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως κατά εναγομένου με έδρα ή κατοικία σε άλλο κράτος μέλος ή μήπως έχει δικαίωμα ο σύνδικος πτωχεύσεως, στην περίπτωση του άρθρου 18, παράγραφος 2, του κανονισμού, να ασκήσει αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της έδρας ή της κατοικίας του εναγομένου, όταν η εν λόγω αγωγή εκ μέρους του συνδίκου πτωχεύσεως στηρίζεται σε διάθεση κινητών περιουσιακών στοιχείων η οποία πραγματοποιήθηκε στο άλλο κράτος μέλος;

2) Έχει εφαρμογή η απαλλαγή του άρθρου 24, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με την παράγραφο 1, του [κανονισμού 1346/2000] σε περίπτωση παροχής υπέρ του οφειλέτη η οποία εκπληρώνεται σε ένα κράτος μέλος, προς τον διαχειριστή μιας καταχωρισμένης στο ίδιο κράτος μέλος εγκαταστάσεως της οφειλέτριας εταιρίας, αν κατά τον χρόνο εκπληρώσεως της παροχής αυτής είχε ήδη υποβληθεί σε άλλο κράτος μέλος αίτηση ενάρξεως της διαδικασίας αφερεγγυότητας σε σχέση με την περιουσία της οφειλέτριας και είχε οριστεί προσωρινός σύνδικος, αλλά ακόμη δεν είχε εκδοθεί απόφαση ενάρξεως διαδικασίας αφερεγγυότητας;

3) Έχει εφαρμογή το άρθρο 24, παράγραφος 1, του [κανονισμού 1346/2000] σε περίπτωση εκπληρώσεως παροχής υπό μορφή καταβολής χρηματικού ποσού προς όφελος της οφειλέτριας, όταν η αρχική μεταφορά του ποσού αυτού από την οφειλέτρια προς τον εκπληρώσαντα την παροχή θεωρείται ως μη παράγουσα αποτελέσματα με βάση το εθνικό δίκαιο του πτωχευτικού δικαστηρίου και αυτή η έλλειψη αποτελεσμάτων απορρέει από την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας;

4) Ισχύει το τεκμήριο άγνοιας κατά το άρθρο 24, παράγραφος 2, του [κανονισμού 1346/2000], όταν οι αρχές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 21, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού δεν έχουν λάβει τα μέτρα που είναι αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι στο μητρώο του κράτους μέλους όπου διαθέτει εγκατάσταση η οφειλέτρια θα δημοσιευθούν οι αποφάσεις του πτωχευτικού δικαστηρίου, με τις οποίες ορίστηκε προσωρινός σύνδικος και καθορίστηκε ότι οι πράξεις διαθέσεως εκ μέρους της εταιρίας παράγουν αποτελέσματα μόνο με τη συγκατάθεση του προσωρινού συνδίκου, αν το κράτος μέλος όπου βρίσκεται η έδρα της εγκαταστάσεως προβλέπει την υποχρεωτική δημοσίευση των αποφάσεων αυτών, μολονότι τις αναγνωρίζει δυνάμει του άρθρου 25 σε συνδυασμό με το άρθρο 16 του κανονισμού;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

22 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου έχει κινηθεί διαδικασία αφερεγγυότητας έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως κατά εναγομένου με έδρα ή κατοικία σε άλλο κράτος μέλος ή ότι ο σύνδικος πτωχεύσεως έχει δικαίωμα να ασκήσει τέτοια αγωγή και ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της έδρας ή της κατοικίας του εναγομένου.

23 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 απονέμει στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων του οφειλέτη αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία για την κίνηση της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας (απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2011, Rastelli Davide και C., C-191/10, EU:C:2011:838, σκέψη 27).

24 Προκειμένου να καθοριστούν τα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να διαπιστωθεί αν μια αγωγή εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής της διατάξεως αυτής, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η αιτιολογική σκέψη 6 του κανονισμού 1346/2000, σύμφωνα με την οποία ο κανονισμός αυτός πρέπει να περιοριστεί σε διατάξεις που ρυθμίζουν τη διεθνή δικαιοδοσία για την κίνηση διαδικασιών αφερεγγυότητας και τη λήψη δικαστικών αποφάσεων οι οποίες απορρέουν άμεσα από διαδικασίες αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτές (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 20, και της 19ης Απριλίου 2012, F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, σκέψη 26).

25 Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού του νομοθέτη όπως διατυπώνεται στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη και προς διασφάλιση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του κανονισμού 1346/2000, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απονέμει στα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας διεθνή δικαιοδοσία προς εκδίκαση αγωγών που απορρέουν άμεσα από τη διαδικασία αυτή και συνδέονται στενά με αυτήν (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 21, και της 19ης Απριλίου 2012, F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, σκέψη 27).

26 Λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των προεκτεθέντων, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι αγωγές πτωχευτικής ανακλήσεως που έχουν σκοπό να αποκαταστήσουν τη φερεγγυότητα της επιχειρήσεως που υπόκειται σε διαδικασία πτωχεύσεως εμπίπτουν στην κατηγορία αυτή αγωγών. Συνεπώς, το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε η διαδικασία αφερεγγυότητας έχουν διεθνή δικαιοδοσία να επιλαμβάνονται αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως στρεφόμενης κατά εναγομένου ο οποίος έχει την κατοικία του σε άλλο κράτος μέλος (απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 28).

27 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς το ζήτημα αν η διεθνής δικαιοδοσία αυτή είναι αποκλειστική ή αν, αντιθέτως, είναι επιλεκτική και συνεπώς παρέχει στον σύνδικο τη δυνατότητα να προσφύγει σε δικαστήριο του κράτους μέλους της κατοικίας του εναγομένου στο πλαίσιο μιας τέτοιας αγωγής.

28 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, αφενός, ότι η αιτιολογική σκέψη 7 του κανονισμού 1346/2000 διευκρινίζει ότι οι πτωχεύσεις, οι πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων η οποία αντικαταστάθηκε, όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, εξαιρουμένου του Βασιλείου της Δανίας, από τον κανονισμό 44/2001. Αφετέρου, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού αυτού, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του τελευταίου οι «πτωχεύσεις, πτωχευτικοί συμβιβασμοί και άλλες ανάλογες διαδικασίες».

29 Ο τελευταίος αυτός κανονισμός και ο κανονισμός 1346/2000 πρέπει να ερμηνεύονται έτσι ώστε να αποτρέπεται οποιαδήποτε επικάλυψη μεταξύ των κανόνων δικαίου που αυτοί προβλέπουν και οποιοδήποτε κενό δικαίου. Επομένως, οι αγωγές οι οποίες εξαιρούνται, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 44/2001, από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1346/2000. Αντιστοίχως, οι αγωγές που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 εμπίπτουν σε εκείνο του κανονισμού 44/2001 (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2017, Tünkers France και Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, σκέψη 17 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 Συναφώς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο τελευταίος αυτός κανονισμός εφαρμόζεται στο σύνολο των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, πλην ορισμένων σαφώς καθορισμένων θεμάτων, και ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 44/2001 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής του μόνο τις αγωγές που απορρέουν άμεσα από διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή, αγωγές οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1346/2000 (βλ., σχετικώς, απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, F-Tex, C-213/10, EU:C:2012:215, σκέψη 29).

31 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι τα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής των δύο αυτών κανονισμών σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών οριοθετούνται σαφώς και ότι μια αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως, εφόσον απορρέει άμεσα από διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέεται στενά με αυτή, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1346/2000 και όχι σε εκείνο του κανονισμού 44/2001.

32 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί ότι ο κανονισμός 1346/2000 δεν προβλέπει κανέναν κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που να απονέμει στα δικαστήρια του κράτους μέλους της κατοικίας του εναγομένου διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά αγωγές πτωχευτικής ανακλήσεως οι οποίες απορρέουν άμεσα από τη διαδικασία αφερεγγυότητας και συνδέονται στενά με αυτή.

33 Εξάλλου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εκδίκαση του συνόλου των αγωγών που συνδέονται άμεσα με την αφερεγγυότητα μιας επιχειρήσεως από τα δικαστήρια του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας εξυπηρετεί τον σκοπό της βελτιώσεως της αποτελεσματικότητας και της ταχύτητας των διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν διασυνοριακά αποτελέσματα, όπως τονίζεται στις αιτιολογικές σκέψεις 2 και 8 του κανονισμού 1346/2000 (απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 22).

34 Επιπλέον, πρέπει να επισημανθεί ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού αυτού, απαιτείται, προς διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, να μην παρακινούνται τα μέρη να μεταφέρουν τα περιουσιακά τους στοιχεία ή τις νομικές διαφορές τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο επιδιώκοντας να βελτιώσουν τη νομική τους κατάσταση (forum shopping) (απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 23).

35 Συνεπώς, το ενδεχόμενο συντρέχουσας διεθνούς δικαιοδοσίας πλειόνων δικαστηρίων προς εκδίκαση ανακλητικών αγωγών που ασκούνται σε διάφορα κράτη μέλη θα καθιστούσε δυσχερή την επίτευξη ενός τέτοιου σκοπού (απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψη 24).

36 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο έχει κινηθεί διαδικασία αφερεγγυότητας, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, απολαύουν αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά αγωγές που απορρέουν άμεσα από την εν λόγω διαδικασία και συνδέονται στενά με αυτή και, επομένως, όσον αφορά αγωγές πτωχευτικής ανακλήσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας αφερεγγυότητας.

37 Το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να κλονισθεί από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000.

38 Πρώτον, από το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού δεν δύναται να συναχθεί επιχείρημα προκειμένου να αμφισβητηθεί ο αποκλειστικός χαρακτήρας της διεθνούς δικαιοδοσίας των προβλεπόμενων στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού δικαστηρίων όσον αφορά τις αγωγές πτωχευτικής ανακλήσεως.

39 Πράγματι, το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 1346/2000 αφορά αποκλειστικά τη συγκεκριμένη περίπτωση κατά την οποία ο σύνδικος ορίστηκε στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 2, του ανωτέρω κανονισμού και δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία ο σύνδικος ορίστηκε στο πλαίσιο της κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας.

40 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 64 των προτάσεών του, μια τέτοια διάκριση εξηγείται από το γεγονός ότι οι εξουσίες του συνδίκου είναι, στο πλαίσιο διαδικασίας του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 1346/2000, τοπικώς περιορισμένες στο μέτρο που, βάσει του άρθρου αυτού, η εν λόγω διαδικασία παράγει αποτελέσματα μόνον έναντι των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη που βρίσκονται στο συγκεκριμένο κράτος μέλος κατά την ημερομηνία κινήσεως της εν λόγω διαδικασίας. Συνεπώς, ο σύνδικος πρέπει να έχει, σε τέτοια περίπτωση, τη δυνατότητα ασκήσεως αγωγής πτωχευτικής ανακλήσεως που συνδέεται με τέτοια διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους άλλου από εκείνο της κινήσεως της δευτερεύουσας διαδικασίας αν τα περιουσιακά στοιχεία που αποτελούν το αντικείμενο της διαδικασίας αυτής μεταφέρθηκαν, μετά την κίνησή της, σε άλλο κράτος μέλος.

41 Δεύτερον, το άρθρο 25, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 δεν μπορεί περαιτέρω να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη ερμηνείας του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού συνηγορούσας υπέρ της δυνατότητας επιλογής του έχοντος διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίου για τις αγωγές πτωχευτικής ανακλήσεως.

42 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεών του, η διάταξη αυτή αφορά μόνον την αναγνώριση και την εκτελεστότητα των αποφάσεων που αποτελούν άμεση απόρροια της διαδικασίας αφερεγγυότητας και εντάσσονται απευθείας σε αυτήν, ακόμη και αν εκδοθούν από άλλο δικαστήριο. Η εν λόγω διάταξη αναγνωρίζει απλώς ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000, δύνανται επίσης να επιλαμβάνονται αγωγής που απορρέει άμεσα από τη διαδικασία αυτή, είτε πρόκειται για το δικαστήριο το οποίο προέβη στην κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας, δυνάμει του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφος 1, είτε για άλλο, κατά τόπο και καθ' ύλην αρμόδιο, δικαστήριο του ίδιου αυτού κράτους μέλους (βλ., σχετικώς, απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83, σκέψεις 26 και 27).

43 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1346/2000 έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως κατά εναγομένου με έδρα ή κατοικία σε άλλο κράτος μέλος.

Επί του δευτέρου, του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

44 Στο μέτρο που το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα προϋποθέτουν, αντιθέτως προς ό,τι προκύπτει από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, ότι αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως μπορεί να ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται η έδρα ή η κατοικία του εναγομένου, παρέλκει η απάντηση στα εν λόγω ερωτήματα.

Επί των δικαστικών εξόδων

45 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας, έχει την έννοια ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους εντός του οποίου κινήθηκε διαδικασία αφερεγγυότητας έχουν αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά αγωγή πτωχευτικής ανακλήσεως κατά εναγομένου με έδρα ή κατοικία σε άλλο κράτος μέλος.

(υπογραφές)